

OSSINYÀ

Un dels llogarets que componen el terme municipal de St. Ferriol, parròquia de Besalú, que era la denominació antiga d'aquest municipi, de la baixa Garrotxa, prop de Besalú i del Fluvià. Escrivien abans «Aussinyà, al peu de la muntanya del seu nom» Reig Vilardell (*Monogr. de Cat.*) 16 edificis: GGC; Villan. *Vi. Lit.* xv, 257; Mons. II, 213).

MENCIONS ANT. 978: «ipsa serra de *Ursiniano*» 10 998: «Eccl. Sti. Fructuosi q. est in *Orsiniano*» (*MarcaH.* 953). 1359: *Orsinya* (*CoDoACA* XII, 100). 1362: *Ursinyano* (Alsius). 1379: *Urçiniano* (Alsius). 1691: *Osinyà* (Monsalv. XVII, 79).

N'hi hagué un homònim, que conec per un hapax, 15 al Ross.: *Orsignano* en doc. de 976, està junt amb *El Voló*, col.le. Moreau.

És nom de predi romà, derivat del NP *URSINIUS* (Schulze, 261) de la família de *URSIUS*, com ja digué Aebischer (*Top.* 63). D'on NLL francesos com *Orsigny*, 20 *Orsignan* (Skok, 140, Kaspers, 182). La derivació en -INIUS de NPP romans fou molt fecunda, en l'època imperial (*Florentinius*, *Candidinius*, *Secundinius*), segons comunicació de Weisgerber al Congrés de *Namenforschung* de Munic, 1958.

OSSÓ

Nom d'un poblet de l'alta Segarra, situat a prop del trifini amb l'Urgell i el Segre mitjà, vora el riu Sió, 30 uns 10 k. al N. de Tàrraga; forma mun. (*Ossó de Sió*) amb Montfalcó, Bellver i altres llogarets; però hi hagué castell i parròquia des d'antic.

Pron. local: *usó* a Cabanabona i Palou de Florejacs, 35 anotat 1931 (*LL* 29, 100, 222), subratllant, tots dos inf. que es pronuncia amb *s* (i no -z- com havia dit algú de terra més llunyana a Casac. 1920); *asó* en les meves enq. de 1956 en els pobles del voltant, entre elles a Ossó (xv, 134, 136) i a Les Pallargues (1964, 40 XLII, 100.18).

MENCIONS ANT. 1040: en una acta ratificant la consagració de la Cat. d'Urgell, entre els llocs assignats a la seva diòcesi, reunits molts bisbes amb el comte d'Urgell, se li assignen, entre molts termes i 45 castells: «castellum Moranae, Gratiani, Concabellae, Guandalor, Guarda-si-venen, castellum *Vrson*, ca. Coscoliolae, ca. Espalargii [Les Pallargues] ---» (*MarcaH.* 1070.18). 1072: «infra term Kastro Sanauge --- condamina eccl. Sti. Apollinaria --- infra te. 50 Guissone in villa Tapioles --- una condaminam infra te. de Orso, circa te. de Castro Rubii»¹ (lleg. a l'arx. de Sols.). 1089: «pontifex Guilelmus, nutu Dei presul, dono --- in te. de Orsson, in lo. q. voc. *Reguard*, afr. flumen de *Cione* --- Orsson --- in *Reguard* afr. --- 55 in te. de *Bello-Videre* --- *Cione* ---» (arx. de Sols.).

Llegits també en aquest arx. un doc. del S. XII s.d. on se cita amb *Montmagastrell*; i un altre, incomplet, del rei Philippus (1060-1108): «in com. Urgellitano, in te. de Orso --- estrada q vadit ad 5 *Agremont*, de Occid. in flumen *Scio* ---». 1190; «Raimundo de Orson» (*Cart. de Poblet*, p. 221). 1200-10: P. d'Orso (bis) doc. de Lleida (*BABL* VII, 168). 1237: «d'Osson e de Montalen» [Montalé, 14 k. més al SO] MiretS (*El més ant. doc. cat.*, 27, 28; *BABL* VII, 178). 1307: *Orçó* (Z.Rocafort, GGC 425); *Ossó* (*CoDoACA* XII, 60).²

ETIM. Com que hi ha Orson, amb -rs- constant en les 8 mencions més antigues, des de 1070, fins al S.XIII (i encara un cop 1307), i *Ossó(n)* només des de 5 mj. S.XIII, coincident amb la data en què s'imposen, en català, les formes de -rs- assimilades (*ors>ós*, *versa>vessar* etc.), és clar que cal partir d'una base etimològica *URSON-*.³ Sens dubte pre-romana del ram iberobasc.

És el que predomina, de molt en els noms dels pobles de tota aquesta zona: *Sanaija*, *Oluges*, *Gàver*, *Tàrraga*, *Ivorra*, *Biosca*, *Ivars*, etc.; i amb terminació -ON: *Sedó* i alternant AE amb A com veiem en 5 *SAETABIS>Xàtiva*.

És probable, doncs, veure-hi una repetició de 25 *URSO*, -ONIS, ja documentat en temps romans designant la ciutat andalusa de *Osuna*, uns 70 k. de Sevilla en direcció a Granada, en el qual l'àrab ha canviat -ON en -una. Ja *URSO* en Plini (III, 12) i en Estrabó (III, 2) amb variant *Ursao* en Hirtius (*De Bello-Hispaniense*).

La gran característica d'Ossó és trobar-se vora el riu Sió, amb el nom del qual se cita avui sempre i ja en els docs. de 1060, 1089 etc.; i *Osuna* és vora un gros afl. del Guadalquivir, que escampant-se ha format el *Pantano de Calderón*. És doncs versemblant que aquest NL *URSO* comú als dos NLL contingui el mot UR 'aigua, riu', comú a l'iber i el basc: al qual s'ajuntaria un sufix -so.

Aqueix -so sembla apareixer com element derivatiu en diversos NLL d'aquest grup, dels quals el més conspicu és *TURIASO*, -ON, l'ètimon de la ciutat de *Tarazona*, vora l'Ebre; d'altra banda, el de *Torís*, vora un dels principals afl. del Túria. També d'aquí sembla venir *Tarassó*, quadra, amb terme propi, agregada al d'Agramunt, ben prop d'Ossó, 7 k. a l'Oest; d'altra banda *Targasona* poble de Cerdanya que suposa un *TURGASO*, -ON, format amb el mateix *TUR*-que *TURGALIUM* (>*Trujillo*) i altres noms fluvials ja documentats en Marcial, que detallaré en el corresponent article.

L'element -so- ibèric apareix en posició diferent en altres compostos, que designen així mateix rius o corrents d'aigua: *BAI-SO-KIO>Besós* el riu de *Badalona* (<*BAI-TO-LON*). I en *Bosia* >*IBO-S-EGIA*, nom de dos riets pirinencs (*art. Bosia* vol. III, 98) va en combinació amb (I)BAI- 'ribera'; en tots dos al mig